

BAÞKANLIK SÝSTEMÝ TÜRK BULUÞU / Sefa KOYUNCU

Ekleyen çnc Yeni
Cuma, 04 Pubat 2011
Son Güncelleme Cuma, 04 Pubat 2011

SEFA KOYUNCU Özal-Demirel, Ecevit-Sezer benzeri cumhurbaşkaný- bapbakan çekipmelerinden bunalan Türk halký, 2007 yýl yapýlan referandumda cumhurbaşkanýnýn dođrudan halk tarafýndan seçilmesine ezici bir çođunlukla ‘evet’ (yüzde) diyerek, bapkanlýk sistemine geçilmesi isteđini ortaya koymuþtur. 2007 referandumunda cumhurbaşkanýný dođrudan halkýn seçmesine ‘evet’ denilmesiyle, parlamenter sistemden kýsmen uzaklaþýlarak, bapkanlýk sistemine büyük bir adým atýlmýþtır.

BAÞKANLIK SÝSTEMÝ TÜRK BULUÞU

Bapbakan Erdođan’ýn tartýþmaya açtýđý sistemi ilk defa Hun Türkleri’nin kullandýđý ortaya çýktý.

>SEFA KOYUNCU

Bapbakan Recep Tayyip Erdođan’ýn, “Bapkanlýk tartýþýlmalı. Amerika bunu uyguluyorsa; bapkanlýk nedir, ne de yararý bapkanlýk nasýl bir þeydir? Halkým bunu bilmeli” sözleriyle gündeme gelen ‘bapkanlýk sistemi’ni merak altýna aldýk. “ABD’de 222 yýldýr baparýyla uygulanan bapkanlýk sistemi, bizde de uygulanabilir mi?” sorusunun cevabýný aradýk.

Yrd.Doç.Dr. Savaş Eđilmez

Merhum Turgut zal, daha sonra da Süleyman Demirel tarafýndan gündeme getirilen bapkanlýk sistemiyle ilgili tartýþmalara fark bir boyut getiren, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü đretim yesi Yrd. Doç. Dr. Savaş Eđilmez,”Bapkan sistemini ilk kez Türkler uyguladý” dedi. Eđilmez, “Þunu net bir þekilde söyleyebiliriz ki; bapkanlýk sistemi Türklerin da yabancı olduđu bir sistem deđildir. Bapkanlýk sisteminin bugün dünyada uygulanan þekline yakýn, bir devlet yönetim tarzýný uygulayan devlet, M.. III. Yzyýlda kurulan Asya Hun Devleti oldu, bu gelenek sonraki Türk devletlerinde de aynen devam etti” açýklamasýný yaptı.

Prof. Dr. Burhan Kuzu

ABD, OSMANLI’DAN ALDI

Atatürk ve Ýsmet Ýnn dönemlerinin, resmiyette getirilmese de uygulamada bapkanlýk sistemi olduđunu belirten TBMM Anayasa Komisyonu Bapkanı Prof. Dr. Burhan Kuzu ise “Türkiye Ýçin Bapkanlýk Sistemi” adlý kitabýnda konuyla ilgili þu deđerlendirmeyi yaptı: “Eski Türklerde ve Osmanlýdan kalan 600 yýllýk padiþahlýk geleneđimiz var. 1950-60 dönemi ‘güçlü icra’ yn ile bu modeli çadırtýrmaktadır. zal’ýn Cumhurbaşkanlýđý dönemi yer yer bapkanlýk sistini hatýrlatmaktadır.” “Bapkanlýk rejiminin bizim topraklarýmýzda yapayabileceđi ve bu topraklara yabancı olmayan bapkanlýk sistemi olduđu kanaatindeyiz” diyen Kuzu, “Esasen ABD’nin ilk kurulupunda bu sistem oluþturulurken, o günün Osmanlý yönetiminden etkilendikleri de bir gerçektir” diye konuþtu. “150 yýldýr bu memleket hep Anayasa tartýþmalarý ile meþgul edilmiþ ve hiç bir neticeye de varýlmamýþtır” diyen Kuzu, bapkanlýk sisteminin milletin özüne en uygun model olduđunu belirtti.

Hasan Celal Güzel

ATATÜRK BAÞKANDI

“Türk tarihinde ‘tek lidere bađlýlýk’; devlet sisteminin yürütülmesinde etkili olmuþtur” tespitini yapan Hasan Celal Güzel de, konuyla ilgili yazýsýnda, “Baþta Osmanlý Devleti olmak üzere çeþitli Türk devletlerinde, sistemin dengeleri ve ayakta durmasýný sađlayan müesseseler inþa edilmiþtir. Osmanlý’nn asýrlara dayanan engin tecrübesiyle geliþtirdiđi yönetim modeli, önce Tanzimat brokrasisinince deđiþtirilmiþ, daha sonra da II. Mebrtiyet’in Yttihatçý komitaclar tarafýndan tahrip edilmiþtir” grþn dile getirdi. Aslýnda bapkanlýk sisteminin bazý özelliklerinin, Cumhuriyetin kurulupunda beri geçerli olduđuna dikkat çeken Güzel, “Atatürk’n Cumhurbaşkanlýđý döneminde, Fransa’daki ‘yri bapkanlýk sistemi’nde olduđu gibi, bapbakan ve bakanlar kurulu bulunmuþtur ama fiiliyatta devlet Çankaya’dan ynetilmiþtir” dedi. Güzel, uygulamada apýryya kaçýlmýþ olsa da Ýsmet Ýnn’nn, Türkiye’yi 1946’da bapkanlýk sistemiyle yönettiđini kaydetti.

TRKÝYE REFERANDUMDA BAÞKANLIK DEDÝ

Hâlen Türkiye ve İngiltere'de uygulanan parlamenter sistemde, yasama parlamentoya ait, yürütme de parlamentonun denetimindedir. Seçmen parlamentoyu, parlamento da başbakanı seçer. Cumhurbaşkanı'nın görev vermesiyle başbakan, hükümet olur. Kabinenin parlamentodan güven oyu alması gerekir. Cumhurbaşkanı ve başbakan arasındaki görüş ayrılıkları sebebiyle zaman zaman ortaya çıkan 'iki başlılık' sistemin kilitlenmesine yol açmaktadır. Özal-Demirel, Ecevit-Sezer benzeri cumhurbaşkanı- başbakan çekişmelerinden bunalan Türk halkı, 2007 yılında yapılan referandumda cumhurbaşkanı'nın doğrudan tarafından seçilmesine ezici bir çoğunlukla 'evet' (yüzde 69) diyerek, başkanlık sistemine geçilmesi isteğini ortaya koymuştur. 2007 referandumunda cumhurbaşkanı'nı doğrudan halkın seçmesine 'evet' denilmesiyle, parlamenter sistemden kısmen uzaklaşılarak, başkanlık sistemine büyük bir adım atılmıştır.

Başkanlık ve Yarı Başkanlık Sistemi Nasıl Çalışır?

Amerika Birleşik Devletlerinde başarıyla uygulanan 'başkanlık sistemi'nde, devlet başkanı doğrudan halk tarafından seçilir, yürütmenin başıdır. Bu sistemde kuvvetler ayrılığı ilkesi keskindir. Yasamanın (meclis-senato) yürütme yetkisi yoktur. Yürütme organında (hükümette) görev alan bir kişi aynı anda yasamada (meclis ve senatoda) görev alamaz. Başkan, yasama organının (parlamentonun) çalışmasına katılamaz. Başkanlık sistemi ABD'nin yanı sıra Arjantin, Belarus, Bolivya, Brezilya, Dominik Cumhuriyeti, Endonezya, Ermenistan, Ekvador, El Salvador, Filipinler, Guatemala, Güney Kore, Haiti, Honduras, İran, Kazakistan, Kenya, Kolombiya, Kosta Rika, Liberya, Meksika, Nikaragua, Nijerya, Panama, Paraguay, Peru, Seypeller, Sierra Leone, Sri Lanka, Surinam, Tâli, Tanzanya, Uganda, Uruguay, Venezuela ve Zambiya'da uygulanmaktadır. Fransa, Rusya, Portekiz, Finlandiya ve Namibiya'da uygulanan 'yarı başkanlık sistemi', başkanlık sistemi ile parlamenter sistemin karışımıdır. Yürütme gücü, halk tarafından seçilen devlet başkanı güvenine dayanan hükümet başkanı arasında paylaşılır. Fiili olarak ise yürütmenin başı devlet başkanıdır. Yarı başkanlık sistemi parlamenter sistemde olduğu gibi zaman zaman cumhurbaşkanı başbakan arasındaki görüş ayrılıkları, iki başlılıkta yol açabilir.

Sefa Koyuncu, Türkiye- 04 Ocak 2011 Cuma

KAYNAK: <http://www.turkiyegazetesi.com/haberdetay.aspx?haberid=478939>

http://www.netgazete.com/News/758352/sefa_koyuncu_inceledi_baskanlik_turk_bulusu.aspx

<http://www.haberjet.com/NewsDetail.aspx?NewsID=758352>

Sefa Koyuncu Twitter sayfası: <http://twitter.com/sefakoyuncu>